

לימוד ביצוע עצמאי של רצף פעולות צחצוח שיניים

דר' סיגל תדהר-פז, BCBA-D, אורנה טפליצקי, אורלי רובין, BCaBA

תקציר

ילד בן 9, המאובחן עם ASD בתפקוד בינוני, ו-ADHD למד צחצוח שיניים עצמאי ואיכותי. לפני ביצוע ההתערבות הילד נעזר בסיוע פיזי מלא מהוריו בכל רצף צחצוח השיניים כולל פעולות הצחצוח עצמו. לאחר שהערכת רמת התמחות הראתה כי יש לנבדק את מיומנויות הקדם לביצוע הפעולות הנדרשות לצחצוח השיניים, נבנתה תכנית התערבות של למידת שרשור מטלה כוללת - Total Task Chaining הלמידה לוותה בגירוי מבחין של לוח ויזואלי עם רצף הפעולות של צחצוח השיניים ובסיוע של הדגמה- מודלינג וסיוע פיזי. נמצא כי מיומנויות צחצוח השיניים של הילד השתפרו עד הצלחה עצמאית ברוב הפעולות.

נבדק

הנבדק הוא ילד בן 9, שאובחן בגיל 3 עם ASD ו-ADHD. הילד משולב בכיתה ג' בבית ספר רגיל עם סייעת צמודה. בנוסף, הוא מטופל בתוכנית ביתית מלאה לאחר שעות בית הספר כ-15 שעות שבועיות. הילד מתקשר בצורה ברורה, יוזם ומגיב לפניות ויש לו יכולת למידה גבוהה. עם זאת, הוא מתמודד עם קשיי קשב ניכרים המלווים באימפולסיביות בתגובותיו, ועם דיספרקציה משמעותית.

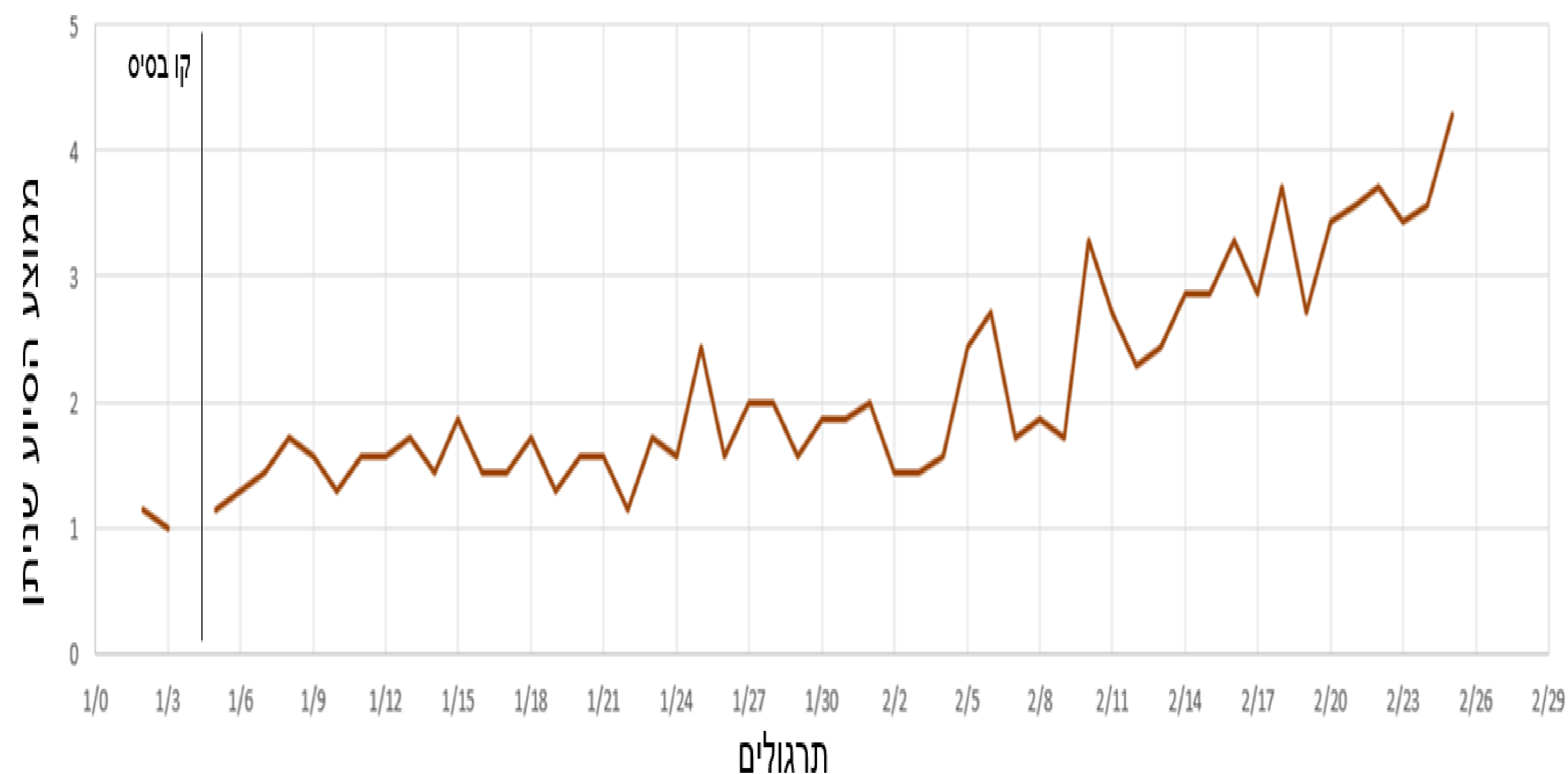
התערבות

מטרת ההתערבות הייתה הקניית ביצוע עצמאי של רצף פעולות צחצוח השיניים. בתצפיות מקדימות בזמן צחצוח השיניים נמצא כי הוריו סייעו לילד פיזית בכל שלבי צחצוח השיניים, למרות שבהערכת רמת התמחות נמצא כי יש לנבדק את מיומנויות הקדם לצחצוח השיניים. תכנית ההתערבות כללה למידת שרשור מטלה כוללת- Total task chaining ומדרג סיועים לשלבים. המשימה נלמדה בליווי גירוי ויזואלי של שלבי צחצוח השיניים, שיסייע לו במעבר לאורך השלבים. בנוסף, המטפלת השתמשה במודלינג לכל שלב בצחצוח, אך הנבדק לא התעניין - סיוע זה לא הועיל לו ולכן הופסק. בתחילת ההתערבות הנבדק קיבל את הסיוע המתערב ביותר (סיוע פיזי מלא בצחצוח עצמו) ולאחר שהראה הצלחה הסיוע הודה בהתאם ליכולתו, לסיוע פיזי חלקי, לסיוע מילולי ולגיסטה – בסדר הזה. בסוף כל השרשרת, ללא קשר למידת הסיוע שניתן בכל שלב לאורכה, הילד קיבל מחזק משמעותי עבורו.

תוצאות

בתחילת ההתערבות, הילד לא הצליח לצחצח שיניים בצורה עצמאית והיה זקוק לסיוע המתערב ביותר – סיוע פיזי מלא בכל שלבי הצחצוח. עם הלמידה, נעשה שימוש בסיוע מתערב פחות ופחות. הנתונים נלקחו במספר עבור כל שלב בהתאם למידת העצמאות או רמת הסיוע שניתן בו: 1- סיוע פיזי מלא, 2 – סיוע פיזי חלקי, 3 – סיוע מילולי, 4 – סיוע בגיסטה של הצבעה, 5- ביצוע עצמאי. ציוני השלבים השונים בתרגול מוצעו והתקבל ציון ממוצע של התרגול. ככל שהזמן עבר נראה כי הילד היה זקוק לפחות התערבות פיזית והסתפק בסיוע מילולי בלבד, עד שבתום כחודשיים של עבודה יומיומית הצליח לבצע את מרבית השלבים בצורה עצמאית.

תרשים: מידת העצמאות בצחצוח השיניים

סיכום ומסקנות

לימוד מיומנויות יום-יומיות מחזקות את עצמאות הילד ואת השילוב שלו בסביבה. בהתערבות הוכח כי קיימת חשיבות רבה לתכנון הלמידה דרך ביצוע ניתוח משימה כך שיקל על הלמידה. בנוסף, תכנון מתאים של מדרג סיועים לפי רמת ביצועו של הנבדק הוא תנאי הכרחי להצלחה בביצוע כל שלב באופן עצמאי ובצורה איכותית. נראה כי תרגול מיומנויות שרשרת, כפי שבוצע בלמידת צחצוח השיניים יכול לעזור לילד בהתמודדות עם משימות מורכבות נוספות בעתיד. מתן חיזוק משמעותי בסוף ביצוע השרשרת נמצא הכרחי להעלאת המוטיבציה של הנבדק לשיתוף פעולה ולשאיפה לביצוע מיטבי.